

Verksamhetsberättelse för Skärgårdshavets Biosfärområde år 2017

*”Skärgårdshavets Biosfärområde är en levande modell för
hållbar utveckling i kust- och skärgårdsområden”*

Innehåll

1	Bakgrund	3
2	Organisation för biosfärområdets verksamhet	3
2.1	Nationell organisation	3
2.2	Lokal organisation	3
2.2.1	Egentliga Finlands NTM-central	3
2.2.2	Biosfärområdeskontoret	4
2.2.3	Intentionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde	4
2.2.4	Skärgårdshavets biosfärområdes Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation	4
2.2.5	Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp	5
2.2.6	Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet	6
2.3	Finansieringen av biosfärområdets verksamhet	6
2.3.1	Ekonomi 2017	6
3	Verksamhet år 2017	7
3.1	Verksamhet inom temaområden	7
3.1.1	Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur	7
3.1.2	Med gemensamma krafter för ett renare Skärgårdshav	9
3.1.3	Natur- och kulturturism	11
3.1.4	En levande skärgård anpassad till förändringar	13
3.1.5	Skärgårdshavets biosfärområde som ett varumärke för skärgården	17
3.2	Allmänt	19
3.2.1	Upplysning och information	19
3.2.2	Representation, arbetsgrupper	21
3.2.3	Internationellt och nationellt samarbete	21
4	Rapportering och utvärdering av verksamheten	23
5	Sammanfattning	23

1 Bakgrund

Skärgårdshavets Biosfärområde, som grundades 1994, är en del av Unesco:s forsknings- och utvecklingsprogram "Man and the Biosphere" (MAB). Målsättningen med MaB-programmet är att forska i och att skapa modeller för hållbar utveckling. Inom MaB-programmet är biosfärområdena modell- och försöksområden och de representerar samtidigt viktiga natur- och kulturvärden i ett större globalt nätverk. Ett nytt avtal om samarbete kring förvaltningen av Skärgårdshavets Biosfärområde gjordes för 2015-2016 mellan Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad och Kimitoöns kommun. Pargas stad handhar fortsättningsvis koordineringen av biosfärområdets verksamhet. Egentliga Finlands NTM-central betalar åt Pargas stad för handhavandet av koordineringen, medan alla tre samarbetsparter bidrar till verksamheten genom att driva projekt. I samband biosfärområdets kan även andra organisationer, företag eller privat personer förverkliga verksamhet som stöder de gemensamma målsättningarna.

2 Organisation för biosfärområdets verksamhet

2.1 Nationell organisation

Miljöministeriet (MM) har huvudansvaret för biosfärområdena i Finland. Undervisningsministeriet (UM) ansvarar för Unescos program i Finland, samt de internationella kontakterna. Människan och biosfären (MAB) -programmets nationella kontaktpunkt i Finland och den nationella koordinatören är i Joensuu vid Finlands miljöcentral. Den nationella koordinatörgruppen för Unescoprogram sammankommer ca, 2 ggr/året.

- Raimo Heikkilä vid Finlands miljöcentral, placerad i Norra-Karelen, fungerar som nationell koordinatör för MAB-programmet
- Skärgårdshavets koordinatör har haft regelbunden kontakt med miljöministeriets kontaktperson Jukka-Pekka Flander och Undervisningsministeriets kontaktperson Hannu Vainonen
- Koordinatören deltar i den nationella koordinatörgruppens möten och informerar om Skärgårdshavets aktualiteter

2.2 Lokal organisation

2.2.1 Egentliga Finlands NTM-central

Har huvudansvaret för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Som ordförande fungerade Sanna Kipinä-Salokannel
- Biosfärområdets koordinatör har getts möjlighet att vid behov arbeta i NTM-centralens utrymmen

2.2.2 Biosfärområdeskontoret

Kontoret är en del av Pargas Stads näringstjänster och placerat i utrymmen i Stabshuset i Korpo kyrkby.

Kontorets förvaltning:

- Har skötts i samarbete mellan NTM, Pargas och Kimitoön. Kontaktpersoner: Sanna Kipinä-Salokannel (NTM), Tomas Eklund (P) och Mats Nurmio/Benjamin Donner (KÖ).

Personal:

- Katja Bonnevier var anställd på 50 % som koordinator vid Pargas stads näringslivstjänster till 31.7.2017 och på 80 % fram till 27.12.2017 då hon gick på moderskapsledighet.
- Pia Prost anställdes som vikarie från den 1.8.2016 och jobbade 50 % fram till 31.7.2017 och 20 % fram till 31.12.2017.
- Anna Moa Westerlund-Rönning anställdes som vikarie (80 %) för koordinatören 11.12.2017 – 31.12.2018.

2.2.3 Intentionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Avtalet trädde i kraft den 1.1.2012 och varade till 31.12.2017. Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad, Kimitoöns kommun, Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund.
- Från och med 2018 kommer det gamla intentionsavtalet att ersättas med partnerspecifika avtal.

2.2.4 Skärgårdshavets biosfärområdes Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation

Skärgårdshavets vinterträff ordnades för sjunde gången. Träffen fungerar som forum för deltagande i biosfärområdets verksamhet och utbyte av erfarenheter och idéer. Intresseföreningar, andra organisationer, företag och invånare kan aktivt involveras via vinterträffen. Evenemanget är öppet för allmänheten och temat varierar mellan åren. **Skärgårdshavets vinterträff 2017, vars tema var "Hållbart företagande", ordnades i Kasnäs.** Evenemanget ägde rum den 3.3.2017 kl.9.30-15.30. Som medfinansierare fungerade Åbolands Skärgårdsstiftelse.

I tillställningen deltog 57 personer. Temat var starkt knutet till turism, men även till annan företagsverksamhet. Man behandlade bland annat varumärken och hållbarhetsredovisning för företag, ambassadörskap och marknadsföring med hjälp av volontärer. Under dagen fick man också bekanta sig med olika märken och program som nyttjas av företag inom turism. Vinterträffen gästades av personer från två olika biosfärområden; Norra Karelen och Vänerens skärgård, samt av en person från kandidatområdet Päijänne.

2.2.5 Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp

Styrgruppen sammanträdde 4 gånger under året:

14.2. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf.
Trygve Löfroth, Forststyrelsen
Henry Engblom, Kimitoöns kommun
Christoffer Boström, Åbo Akademi
Antti Karlin, Åbo universitet
Pia Prost, vikarie för koordinatorn, sekr.
Mats Nurmio, Kimitoöns kommun
Tomas Eklund, Pargas stad
Katja Bonnevier, koordinatör
Pia Prost, tf. koordinatör, sekr.

Ärenden: Arbetet med strategin 2018, styrgruppens sammansättning, projektärenden.

29.5. Bodö, Nagu skärgård

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., ELY-centralen
Jan-Erik Karlsson, Pargas stad
Christoffer Boström, Åbo Akademi
Mats Nurmio, Kimitoöns kommun
Katja Bonnevier, koordinatör
Pia Prost tf. koordinatör

Ärenden: Personalfrågor, kommunikationsövning, strategin, partnermöten, projektärenden.

25.9. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., ELY-centralen
Trygve Löfroth, Forststyrelsen
Daniel Wilson, Kimitoöns kommun
suppl. Mikael von Numers, Åbo Akademi
Antti Karlin, Åbo universitet
Mats Nurmio, Kimitoöns kommun
Katja Bonnevier, koordinatör

Ärenden: Styrgruppens sammansättning, personalfrågor, partnersprogram, strategin, planer för branding och kommunikation, projektärenden

8.11. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., ELY-centralen
Laura Lehtonen, Forststyrelsen
Jan-Erik Karlsson, Pargas stad
Daniel Wilson, Kimitoöns kommun
Christoffer Boström, Åbo Akademi
Jari Hänninen, Åbo universitet
Mats Nurmio, Kimitoöns kommun
Tomas Eklund, Pargas stad
Katja Bonnevier, koordinatör
Pia Prost tf koordinatör

Ärenden: Verksamhetsplan 2018, partnersprogram, strategin, vinterträff, projektärenden

2.2.6 Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet

Tillsätts av styrgruppen eller utnyttjas för samma ändamål redan skapade nätverk. Planerar verksamhet mera konkret.

Skärgårdshavets biosfärområde har varit representerat i en arbetsgrupp som planerat verksamhet kring mathantverk i Finland. Under år 2017 har projektet Kustens Mat pågått, som förverkligat både ett utbildningsprogram i mathantverk och arrangerat FM-tävlingar i mathantverk.

Leaderprojektet Expedition Skärgårdshavet, som drivs av FÖSS i samarbete med Skärgårdshavets biosfärområde startade 1.12.2017.

2.3 Finansieringen av biosfärområdets verksamhet

Pargas ansvarade för koordineringen av biosfärområdets verksamhet. NTM-centralen betalade åt Pargas stad 60 000 euro för koordineringen av verksamheten, motsvarande den summa miljöministeriet har beslutat att bevilja årligen till NTM-centralen för biosfärområdesverksamhet.

Förutsättningen för att NTM-centralen betalar den utgivna summan är att det finns ekonomiska möjligheter till det. För övrigt bidrar alla tre parter med personresurser till biosfärområdeskontoret, främst i form av assistans med olika slag av kansliarbete samt representation. Alla bedriver dessutom projektverksamhet som stöder biosfärområdets syfte.

Biosfärområdets verksamhet finansieras alltid av någon av huvudaktörerna eller med externa medel, som någon av huvudaktörerna ansökt om. Viktiga utomstående finansiärer är bland annat EU:s Central Baltic – program, EU:s landsbygdsprogram, ERUF- programmet, Leader-programmet, Svenska Kulturfonden och Åbolands Skärgårdsstiftelse.

2.3.1 Ekonomi 2017

De direkta kostnaderna för biosfärområdets koordinering under verksamhetsåret 2017 är **90 839,55 €**. Denna summa inkluderar förutom lönekostnader, även kostnaderna för både inrikes och utrikes resor, hyra, telefonkostnader och andra kontorskostnader, samt köptjänster i samband med informationsverksamheten. Förutom de löpande kostnaderna innehåller den också kostnader i samband med vinterträffen och övriga tillställningar under året.

Inkomsterna under 2017 var **88 851,73 €**. För koordineringen av verksamheten erhöll man **60 000 €** som grundfinansiering av Egentliga Finlands NTM-central.

Man fick privata bidrag totalt **4500 €**. Man fick bidrag för vinterträffen år 2017 500 € (Åbolands Skärgårdsstiftelse). Dessutom fick man 1000 € (Kulturfonden) för att finansiera en studerandes resa till EuroMAB-konferensen i april. Man fick också 3000 € (Kulturfonden) för Gäddan och gänget-projektet.

Pargas stad har stått för översättningstjänster och transportkostnaderna för vinterträffen. Forststyrelsen har stått för en del av transportkostnaderna för utfärden i samband med Biosfärområdet i skolan.

3 Verksamhet år 2017

En uppdaterad version av strategin för Skärgårdshavets biosfärområdes verksamhet 2009-2011 har gjorts för perioden 2012-2017 (6 år) och de årliga verksamhetsplanerna följer riktlinjerna i strategin. Verksamheten kan verkställas av de samarbetsparter som ingått ett intentionsavtal om att delta i verksamheten eller av övriga intresserade parter.

3.1 Verksamhet inom temaområden

Tyngdpunkterna i biosfärområdets verksamhet ligger inom 5 olika temaområden. Verksamheten har delats in i temaområden för att ge den en klarare struktur och för att lättare kunna samordna huvudaktörernas verksamhet. Denna strukturering utesluter dock inte initiativ som ligger utanför dessa teman och inte heller andra aktörers deltagande i verksamheten. Nedan beskrivs verksamhet som drivs i samband med biosfärområdets program eller sådan verksamhet som biosfärområdets organisation vill lyfta fram som viktiga initiativ för att uppnå biosfärområdets målsättningar.

3.1.1 Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Målsättningar: Genom biosfärområdets verksamhet kan man skapa ett samordnat arbete inom naturvård. De finns flera aktörer i regionen som genom sin verksamhet bidrar till att bevara värdefulla naturängar och andra betesmarker i skärgården. Samarbetet mellan dessa aktörer och med betesdjursproducenterna kan förbättras betydligt. Huvudaktörerna inom biosfärområdets verksamhet samordnar sin egen verksamhet som berör kulturlandskap. Biosfärområdet bistår med både teoretisk och praktisk hjälp, för att upprätthålla ett fungerande nätverk inom kulturlandskapsvården. Via biosfärområdet kan modeller för vården av kulturbiotoper förmedlas och utnyttjas för att engagera folk till att vårda egna marker.

Skärgårdshavets biosfärområde kan fungera som ett modellområde, både nationellt och internationellt, för ett samordnat arbete kring bevarandet av värdefulla kulturlandskap och för naturvård genom skötsel. För att utveckla naturbetesprodukter samarbetar man gärna med andra biosfärområden som har liknande förhållanden. Det finns ett stort behov av flera betesdjur i skärgården och en ökad lönsamhet för betesdjurs-producenterna. Både inom regionen och nationellt behövs mer upplysning om vården av kulturlandskap och naturbetesprodukters kvalitativa fördelar. Biosfärområdets nätverk utnyttjas också för att främja bekämpning och upplysning om faran med sådana främmande arter som kan orsaka problem.

Under biosfärområdets verksamhet samarbetar kommunerna, NTM-centralen, universiteten och Forststyrelsen med vården av kulturlandskap. Forststyrelsen som förvaltar nationalparkens markområden, ansvarar för skötseln av parkens kulturlandskap. Inom biosfärområdet finns redan många långvarigt skötta gamla betesmarker och uppföljningar har gjorts på en del av dem. Inom biosfärområdet finns också många privata markägare som önskar upprätthålla ett öppet betat landskap och som har gjort en skötselplan för sina marker. Genom kommunernas projektverksamhet inom biosfärområdet kan man fortsätta bygga upp en hållbar struktur för landskapsvård inom biosfärområdet. Det kräver ett aktivt samarbete mellan djurproducenter, markägare och andra centrala aktörer inom djurhållning och

landskapsvård. Också skolorna har en betydande roll för upplysning och miljöfostran i fråga om att värna om naturens mångfald på skärgårdens värdefulla naturtyper.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2017:

TEMA: KULTURLANDSKAP OCH BETESDJUR			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part och medel för förverkligande	Mätbara resultat
Upplysning om kulturlandskapens värden	En BioBlitz ordnades på Qvidja gård 29-30.6.	<i>Forststyrelsen, lokala föreningar och BO-kontoret</i>	<i>Deltagarantalet uppskattades till ca.200 pers.. Ca.30 sakkunniga deltog i karteringen. Synlighet i MTV3 Huomenta Suomi, samt lokala medierna.</i>
	Leader-projektet "Åboland – vår gemensamma kulturmiljö" har fortgått under året och ett kulturmiljöprogram har utarbetats.	<i>Paula Saarento, Egentliga Finlands landskasmuseum. paula.saarento@turku.fi, Curatio rf., Pargas Stad, Kimitoöns kommun</i>	<i>1 projekt som stöder biosfärområdets målsättningar inom vård av natur och kultur har pågått.</i>
Främja kulturlandskapsvärden	Värden av kulturlandskap har gynnats av att EU-stöden nu kan nyttjas i större skala för att vårda kulturbiotoperna. Djurägarna som söker EU-stöd för vård av kulturbiotoper kan i samarbete med Forststyrelsen planera skötseln av nationalparkens värdefulla biotoper och förverkliga det med hjälp av EU-stödet.	<i>Forststyrelsen, markägare och djurägare.</i>	<i>16 mottagare av EU:s specialmiljöstöd för vård av värdefulla biotoper. 12 djurägare som samarbetsparter till Forststyrelsen.</i>
	Informationsmöte om kommunikation och branding med fokus på naturbeteskött. ordnades den 12.6 i Pargas.	<i>Mera Närmat i Egentliga Finland -projektet, BO-kontoret, ÅSP</i>	<i>1 tillställning</i>

3.1.2 Med gemensamma krafter för ett renare Skärgårdshav

Ansvarig för temaområdet är NTM-centralen

Målsättningar: Under Egentliga Finlands NTM-centrals Pro Skärgårdshavet -program finns redan ett regionalt nätverk för samarbete inom vattenvård. Nätverket arbetar med regionala strategier och åtgärdsprogram för skötseln av vattenområdena. Inom programmet finns en arbetsgrupp för Skärgårdshavet som fokuserar på Sydvästra Finlands skärgård. Med hjälp av det här nätverket kan man stöda kommunikation och samarbete inom vattenvård i biosfärområdet och initiera lokala projekt för att förbättra Skärgårdshavets tillstånd. Nätverket främjar också samarbete inom förvaltning och skötsel av kustområdet (Integrated Coastal Zone Management). NTM-centralen koordinerar sin verksamhet inom vattenvård, som sker inom biosfärområdets gränser så att den kan kopplas till övrig verksamhet inom biosfärområdet. Pro Skärgårdshavet – programmets arbetsgrupp för Skärgårdshavet sköts i samband med biosfärområdet.

Under biosfärområdets verksamhet kan små konkreta projekt startas för att åtgärda lokala utsläppskällor och bidra till innovativa modellösningar inom vattenvård. Lokalbefolkningen har en viktig roll i fråga om vattenvården, för det försämrade tillståndet berör dem direkt och de lokala åtgärderna kan ha en stor lokal inverkan. I fråga om vattenvård är miljöfostran viktig och man strävar till att engagera folk till konkret handling med bland annat avloppsvattenreningen och kretsloppsbaseade lösningar.

De nationella undervattenskarteringarna (VELMU) i Skärgårdshavet är viktig verksamhet för biosfärområdet för att öka kännedomen om undervattensmiljön och kunna ta den informationen i beaktande vid planering av markanvändning. NTM-centralens, Forststyrelsens, och Åbo Universitets roller inom arbetet med undervattenskarteringar är betydande.

Åbo Universitet med Skärgårdshavets forskningscentral har en viktig roll i fråga om biologisk information om Östersjön och dess tillstånd. Åbo Akademis utför grund och tillämpad marinforskning och dess verksamhet i Skärgårdscentret Korpoström bidrar via den experimentella forskningen till en ökad förståelse kring ekosystemprocesser och viktiga habitat i Skärgårdshavet. Via biosfärområdet kan forskningsresultat populariseras för allmänheten. Egentliga Finlands förbund har utvecklat en för allmänheten tillgänglig databas på nätet med kartor som presenterar uppgifter om regionen med ett brett tvärvetenskapligt perspektiv. Den här databasen kan vara ett bra verktyg för att förmedla information. Biosfärområdet kan också ha en roll i att förmedla information mellan högskolor och statliga myndigheter till kommunerna för att stöda de kommunala tjänstemännen i sitt arbete.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2017:

TEMA: ETT RENARE SKÄRGÅRDSHAV			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Samarbetsparter, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Upprätthållande av nätverk för samarbete i fråga om vattenvård	Inga åtgärder		
Stödjande av lokala vattenvårdsprojekt	Inga åtgärder		
Upplysning och skapande av metoder för att minska mängden farligt skräp i havet	Reseaskoppen delas ut av Pargas golf.	<i>BO-kontoret</i>	<i>1 partner som delar ut reseaskoppar</i>
Upplysning om faran med plastpartiklar i havet	I samband med Skrammeldagen för åk 8 i Sarlinska skolan höll BO-kontoret ett anförande som berörde skräp i havet	<i>BO-kontoret, Håll Skärgården Ren</i>	<i>108 elever</i>
Upplysning om Skärgårdshavets tillstånd	Biosfärområdet i skolan 2017 berörde Skärgårdshavets tillstånd. Koordinatörn föreläsningar i åk 7. För eleverna i skolorna i Korpo och Nagu ordnades en utfärd för skolan i Korpo en utfärd till Skärgårdscentrum Korpoström och till Konungsskär. Eleverna i Dalsbruks skola besökte Högsåra. Temat var övergödning.	<i>BO-kontoret, Skärgårdshavets skola, Kyrkbackens skola i Nagu, Ulkosaariston koulu, Dalsbruks skola</i>	<i>30 personer (SHS, KBS, UK) till Konungsskär 35 personer (DS) till Högsåra</i>
Informera om förändringar i samband med saltpulsen i Östersjön		<i>BO-kontoret, universiteten</i>	
Stödja hållbara lösningar för avfall, avlopp och energi	Skärgårdens miljömässa för hållbara lösningar ordnades i samband Pargas dagarna i centrum av Pargas den 9-10.6.	<i>Pargas Stad, Valonia och Biosfärområdeskontoret</i>	<i>Ett tjugotal utställare</i>
Öka kunskap och medvetenhet om marina kustnära habitats och deras tillstånd		<i>ÅA, kontaktperson: Christoffer Boström christoffer.bostrom@abo.fi</i>	

	"Knattelabbet" i Skärgårdscentrum Korpoström har utvecklats vidare och hållits öppet för besökare under sommaren.	BO-kontoret, FÖSS, ÅA, Sunnan m.fl. Finansiär: Brita Rehnlunds stiftelse.	Över 300 besökare
	Planering av ett nytt vattenvårdsprojekt skapar miljörelaterad verksamhet för barn i flera besökshamnar i biosfärområdet har planerats och projektet har beviljats finansiering av Leader-programmet.	FÖSS r.f., BO-kontoret, HSR, byalag i ytterskärgården m.fl. Projektet Expedition Skärgårdshavet – projektledare: Anna Halonen. Finansiärer: Leader mfl.	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startats upp.
	Utbildning för användning av Velmu-karttjänsten riktat till Pargas och Kimitoöns tjänstemän ordnades den 21.11 i Pargas.	ELY, BO-kontoret	1 utbildning med 5 deltagare

3.1.3 Natur- och kulturturism

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Skärgårdshavets biosfärområde, som en plattform för kommunikation, fungerar som ett verktyg vid utvecklingen av natur- och kulturturism. Biosfärområdets uppgift är att speciellt stöda kommunikationen mellan kommunerna och Forststyrelsen i fråga om naturturism, både i nationalparken och i dess omslutande område.

Forststyrelsens roll är mycket central inom utvecklandet av naturturismen i skärgården. Efter PAN Parks-organisationens konkurs söker man nu nya sätt att stöda och utveckla hållbar natur- och kulturturism. Speciellt viktigt är att lyfta fram områdets egen kulturella identitet och erbjuda besökare både natur- och kulturupplevelser och som en möjlighet till avkoppling. Genom arbetet med en lokalt förankrad arbetsgrupp förverkligas även biosfärområdets koncept och bidrar till en modell för hållbar utveckling av turismen.

Samarbete med kommunernas utvecklingsverksamhet, företagarna och invånarna på området är av stor betydelse för verksamheten. Under biosfärområdets verksamhet strävar man till att utveckla modeller för uppföljning av både ekologiska och sociala faktorer kopplat till en ökad turism. Gällande lokala gränsvärden för turismens tillväxt har Sjalö, var Åbo Universitets Skärgårdsforskningscentral är verksam, en central roll och kan fungera som pilotområde. Man sammankopplar målsättningarna för natur- och kulturturism med de regionala målsättningarna för turismutvecklingen. Inom marknadsföringen av regionen kan konceptet för Skärgårdshavets biosfärområde användas för att höja profilen och locka en ny målgrupp av turister.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2017:

TEMA: NATUR- OCH KULTURTURISM			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Utveckling av hållbara produkter för turismen och/eller med koppling till biosfärområdet.	Projektet DefenceArch har fortgått under året. Det skapar nya turismprodukter med anknytning till krigshistorian i skärgården.	Huvudman: Åbo yrkeshögskola Övriga partners: ÅSS, Forststyrelsen mfl. CB-Interreg. ÅSS projektledare: Marcus Lepola, marcus.lepola@pargas.fi	1 projekt som stöder BO:s målsättningar inom hållbar turism har pågått
	Projektet St. Olav Waterway har fortgått under året. Projektets målsättning är att skapa en ny St Olavsled, från Åbo, genom skärgården och över Åland till Hudiksvall i Sverige. Den nya leden ska locka besökare också utanför den egentliga turismsäsongen.	Huvudman: CLL vid ÅA, projekttid 1.9.2016 – 30.11.2019. nina.soderlund@abo.fi Övriga partners: Pargas stad mfl. Projektledare i Pargas: James Simpson. James.simpson@pargas.fi	1 projekt som stöder BO:s målsättningar inom hållbar turism har pågått.
	Projektet "Kustens Mat" se nedan i tabellen för "en levande skärgård".	BO-kontoret	1 projekt som stöder BO:s målsättningar inom hållbar turism har pågått.
	Projektet Gates som planerades under 2016 har inte förts vidare. Ingen ansökan gjordes. Projektet planerades tillsammans med Estlands och Lettlands biosfärområden (Portar/fönster in till biosfärområden) och hade berört turism och biosfärområdet som varumärke.	BO-kontoret, Western Estonian Archipelago BR och North Vidzeme BR i Lettland	
Stöda nätverk inom hållbar turism	Presentation och diskussion med turismföretagare om biosfärpartnerskap under Pargas turistföretagarträff den 30.11. Andra teman: aktualiteter från Pargas turismavdelning, stödfunktioner för livsmedelshandling och närmat, samt paketering med St Olav Waterway –projektet.	BO-kontoret. Pargas turismavdelning.	1 tillställning som stöder hållbart företagande.

	Vinterträffen med temat hållbart företagande den 2.3.2017	BO-kontoret	1 tillställning som stöder hållbart företagande. Deltagare: 57
--	---	-------------	---

3.1.4 En levande skärgård anpassad till förändringar

Ansvarig för temaområdet är Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi

Målsättningar: Det här temaområdet är de mest mångformiga av alla biosfärområdets temaområden. Man prioriterar här länken mellan högskolor och allmänheten. Högskolorna och forskningsinstituterna kan inom biosfärområdets enhet för forskning och utbildning, speciellt verka inom detta temaområde. Man satsar på en tvärvetenskaplig överblick av temat, där ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter beaktas. Under biosfärområdets verksamhet är ett tvärvetenskapligt perspektiv nödvändigt och man strävar till att utveckla kommunikationen mellan de olika vetenskapliga inriktningarna för att hitta de relevanta frågeställningarna för en hållbar utveckling.

Under det här temaområdet bygger man på ett långsiktigt samarbete mellan högskolorna i frågor med anknytning till skärgården. Man strävar till att kartlägga avslutade och pågående skärgårdsrelaterade forskningsprojekt och undersökningar. Man planerar också nya undersökningar och forskningsprojekt som behandlar ekologiska, sociala och ekonomiska förändringar i skärgården. De kan beröra ämnen som, till exempel ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbara modeller för anpassning till förändringar i naturen. Man strävar till samarbete med högskolor som representerar andra biosfärområden i det globala nätverket av biosfärområden. Enligt de internationella riktlinjerna uppmanas man att lyfta fram anpassningen klimatförändringarna under kommande verksamhetsperiod.

Inom detta temaområde är det speciellt viktigt med seminarier och workshops för att hålla invånarna ajour med viktiga och ofta alltför lite eller ensidigt behandlade frågor gällande förändringar i vår omgivning. Biosfärområdets nätverk erbjuder ett brett spektrum av sakkunskap i fråga om skärgården. Här är det speciellt viktigt med kommunikationen mellan högskolor och kommunernas beslutsfattare, samt framför allt med invånarna. Det behövs en plattform för diskussion och förmedling av information från forskarvärlden till allmänheten.

Denna helhet kräver dessutom en samordning av viktiga teman för bosättning och sysselsättning i skärgården. I fråga om företagande i skärgården arbetar man för hållbar utveckling av näringslivet, där både traditionella och nya näringar beaktas. Man strävar till att definiera vad hållbarhet är i fråga om företagandet. De digitala kommunikationsmedlen ger oss flera möjligheter att utveckla företagandet på glesbygden. Genom samarbete Åbolands Skärgårdsstiftelse, som grundats i samband med biosfärområdet, har man möjlighet att förverkliga åtgärder som stöder en levande skärgård. Stiftelsen förvaltar skärgårdshemmanet på Brännskär, och man utvecklar en modell för hur året om verksamhet kan utvecklas i utskären genom arrende.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2017:

TEMA: EN LEVANDE SKÄRGÅRD			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Främja boende och näring i skärgården med fokus på yttre skärgården	Boende och möjligheter till näringsidkande på Brännskär utvecklades. Det andra bostadshuset blev färdigt och nya hyresgäster flyttade in.	Åbolands Skärgårdsstiftelse	2 nya invånare på Brännskär
Att söka och introducera lämpliga metoder för att utveckla en livskraftig skärgård anpassad till dagens ekonomiska och ekologiska realiteter	<i>Green and Family-friendly Archipelago Ports –projektet.</i> Målsättningarna med projektet är dels att modernisera servicebyggnaderna i fyra gästhamnar i Åboland (Nagu och Dalsbruk) och på Gotland (Ronehamn och Lickershamn) och skapa familjevänliga lösningar, samt att integrera miljövänlig, energisnål teknik i och omkring hamnens byggnader.	Huvudman Pargas Stad, projekttid 1.7.2016 – 31.3.2019. Kontaktperson: Petra Palmroos, petra.palmroos@pargas.fi . Kontaktperson för Kimitoön: Sven Ivars, sven.ivars@kimitoon.fi	1 projekt som stöder BO:s målsättningar inom temat "levande skärgård" har startat.
	Mera Närmat i Egentliga Finland -projektet har ett eget delprojekt i Åboland. Projektet fungerar som en aktiv länk mellan de lokala livsmedelsproducenterna och livsmedelsföretagen och livsmedelssektorn i Egentliga Finland.	Pargas stad. Projektledaren Margot Wickström, margot.wickstrom@pargas.fi , Kimitoöns kontaktperson: Maria Pick, maria.pick@kimitoon.fi	1 projekt som stöder BO:s målsättningar inom temat "levande skärgård" har startat.
Popularisering av forskning och kontakt mellan forskare och samhälle	Forum för Skärgårdsforskning ordnades den 2.6 med temat "Skärgårdens mat" i Skärgårdscentrum Korpostrom.	BO-kontoret, SIÅA, kontaktperson: Nina Söderlund (nina.soderlund@abo.fi). Biosfärområdeskontoret	1 tillställning som stöder BO:s målsättningar inom temat "levande skärgård". Ca 20 deltagare
	Vinterträffen med temat "Hållbart företagande" i Kasnäs	Biosfärområdeskontoret, SIÅA. Bidrag från Åbolands Skärgårdsstiftelse	1 tillställning som stöder BO:s målsättningar inom temat "levande skärgård". 57 deltagare
	Tidskriften Skärgård	SIÅA, BO-kontoret bidrog med material och deltog i planeringen.	4 nummer utkom

	Förstärkt kontakt mellan biosfärområdet och Skärgårdscentrum Korpoström. Biosfärområdet genomsyrar all verksamhet i centret, som inom sin verksamhet kopplar skärgård, konst och vetenskap. Koordinatör är medlem i centrets programutskott och deltar i förverkligande av verksamhet i Skärgårdscentret	ÅSS, BO-kontoret mm.	
	Skapa samarbete mellan forskare och konstnärer. Koordinatör medverkade i första träffen för projektet Seili Retreat den 19.6.2017.	Åbo universitet, kontaktperson: Lotta Petronella (petronellalotta@gmail.com)	
Främja utvecklingen av nya näringsgrenar som är speciellt lämpade för skärgården. Med fokus på mathantverk och närodlat	Projektet Kustens mat avslutade utbildning 1 och startade upp utbildning 2 inom mathantverk. På hösten ordnades för andra gången i Finland FM i mathantverk. Delprojektet i Åboland stod som värd för mathantverksdagar, som ordnades för första gången i Finland. Mathantverksplaneringsdagar ordnades på Åland 29-31.8.	Novia Raseborg (huvudman). Åbolands partners: Biosfärområdeskontoret med Kimitoöns kommun och Pargas stad, övriga partners från Österbotten och Åland. Kustens Mat i Åboland 2016-2017 Landsbyggsprogrammet via Leader - I samma båt, Finlandssvenska Jordfonden, projektledare Eija Lamsijärvi, eija.lamsijarvi@kimitoon.fi BO-koordinatör sitter i styrgruppen för Kustens mat och medverkar i planeringsmöten.	1 projekt som stöder BO:s målsättningar inom temat "levande skärgård" har pågått.
	En fiskförädlingskurs ordnades den 16.6 på Åland med biosfärområdet som medarrangör. En deltagare från Åboland.	Kustens mat -projektet på Åland	
	Bo-kontoret drog en workshop om mathantverk tillsammans med Novia och i samarbete med de lokala Leader-föreningarna på Landsbyggsriksdagen i Leppävirta den 1-3.9.	Kustens Mat -projektet vid Novia Raseborg, Bo-kontoret, I samma båt rf, Pomoväst rf.	1 workshop om mathantverk
Involvering av skolor i biosfärområdets verksamhet, ökar kunskapen om	Biosfärområdet i skolan 2017. Undervisningsprogram med högstadielärover i åk 7. Detta år var temat övergödning.	Biosfärområdeskontoret. Forststyrelsen, kommunerna: Skärgårdshavets grundskola och Ulkosaariston koulu i Korpo,	Se ovan.

närmiljön och förstärker en stolthet över den egna hemmiljön		Kyrkbackens skola i Nagu och Dalsbruks skola.	
	Pargas gymnasier genomförde två valbara kurser med anknytning till biosfärområdet och skärgården inom ViMe-projektet. 1. Förändringar i skärgården - en studie av biosfärområdet 2. Programmering	Pargas stad, Pargas gymnasium Annika Gustafsson, annika.gustafsson@edu.pargas.fi i Paraisten lukio, BO-kontoret. Bidrag från Utbildningsstyrelsen	2 kurser Deltagare: Kurs 1: 12 från PSG och 4 från Paraisten lukio Kurs 2: 11 från PSG och 2 från Paraisten lukio
	Planerna för gymnasiesamarbete med Norra Karelen har för tillfället lagts på is, men kan återupptas vid tillfälle.	BO-kontoret, Norra-Karelen koordinator Timo Hokkanen	
Främja hållbar verksamhet vid dagvårdsenheterna	Gäddan & gänget påbörjade en ny runda kring temat "Matens kretslopp". Gäddan besöker alla daghem i Pargas stad under 2017-2018.	Koordinatör, Pargas stad, Åbonejdens Avfallsservice, Forststyrelsen	400 barn deltog
	Man sökte finansiering för Gäddan och gängets skärgårdskulturlabb	Pargas stads dagvårdsenhet, BO-kontoret.	Finansiering beviljades till ett projekt som stöder BO:s målsättningar inom temat "levande skärgård"
	Projektet Närmiljö som lärmiljö, har bidragit till att skapa "gröna rum" för daghemmen, dvs. utveckla verksamhet i naturen.	Pargas stads dagvårdsenhet, BO-kontoret	1 projekt som stöder BO:s målsättningar inom temat "levande skärgård" har pågått. 10 dagvårdsenheter, 3 familjedagvårdsgrupper och 2 familjedagvårdare har deltagit
Involvering av ungdomar i att sprida vetskap och upplysa om klimatförändringarnas konsekvenser	Man har inte aktivt arbetat för saken under året.	Biosfärområdeskontoret, Kimitoöns gymnasium, Pargas gymnasium och Paraisten lukio, Students on Ice och NordMAB	

3.1.5 Skärgårdshavets biosfärområde som ett varumärke för skärgården

Ansvariga för temaområdet är kommunerna

Man skapar tillsammans en profil för biosfärområdet. Biosfärområdets profil byggs upp av allas insatser och är därför också en del av alla de involverade aktörernas egen profil. Under kommunernas ledning kan man utveckla och marknadsföra biosfärområdet som ett varumärke, eller "brand".

Både verksamhetens huvudaktörer och andra aktörer i regionen är viktiga för att bygga upp biosfärområdet som en modell för hållbarhet. Varje invånare och företagare inom biosfärområdet kan bidra till ett hållbart samhälle. Det här är vad som ger biosfärområdet en positiv "image" och som syftar på en hög kvalitet. Då man bygger upp ett varumärke under biosfärområdet, så är det denna helhetsuppfattning som säljer. Man samarbetar med invånare och företagare i att skapa den rätta profilen, som baserar sig på biosfärområdets målsättningar. Många biosfärområden har utarbetat modeller för partnerskap med allt från företagare till musikfestivaler eller ideella föreningar. Skärgårdshavets biosfärområde har redan utvecklat ett slags partnerskap med bl.a. Åbolands Skärgårdsstiftelse och kan uppnå målsättningar i samband med bevarande av en livskraftig skärgård via Stiftelsen.

A och O i att utveckla ett varumärke är naturligtvis själva innehållet som det representerar. Skärgårdshavet med sin natur och kultur har redan ett värde i sig själv. Det är viktigt att satsa mycket på att i ett enkelt format presentera biosfärområdets budskap. Man måste söka efter enkla definitioner och klara exempel, som ändå inte lämnar bort det väsentliga. Att grundligt klargöra för begreppet hållbarhet i olika sammanhang, så att beaktandet av hållbarhet blir en grundläggande del av regionens verksamhet. Här är informationsverksamheten mycket betydande för att både sprida information om verksamheten och för att förtydliga vad biosfärområdet är för något. En stor utmaning och samtidigt en viktig målsättning är att invånarna kan uppleva biosfärområdet som sitt.

I dagens samhälle uppskattas och eftertraktas allt mer rena, lokala råvaror och lokalt förädlade mathantverk. Inom biosfärområdet skulle det finnas utrymme för flera gånger mera produktförädlare. Mathantverk är ett begrepp som står för hantverksmässig, småskalig livsmedelsförädling, där man undviker tillsatserna och resultatet är unika kvalitetsprodukter. Detta kunde vara en utmärkt nisch för skärgårdens mångsysslare. Sommartid är efterfrågan på råvaror och produkter många gånger större än utbudet.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2017:

TEMA: ETT VARUMÄRKE FÖR SKÄRGÅRDEN			
Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Bidra till att stärka och synliggöra biosfärområdet i kommunerna	Man flaggar nu på 14 ställen i kommunerna.	<i>Kommuner och biosfärområdeskontoret</i>	<i>1 ny skylt till Skärgårdscentrum Korpoström som presenterar biosfärområdet, nationalparken, ÅA och ÅSS.</i>
	Broschyrer delas ut i regionen	<i>BO-kontoret m.m.</i>	
	Artikel i Pargas stads turistbroschyr och utmärkt på Pargas turistkarta.	<i>Pargas stads turistavdelning, BO-kontoret</i>	<i>Presenteras i 1 turistbroschyr, 1 turistkarta</i>
Bidra till att skapa ett varumärke för skärgårdens mathantverksprodukter	Mathantverksprojekt Kustens Mat (se ovan)	<i>Åland, Österbotten, Nyland och Åboland</i>	<i>1 projekt som stöder temat "ett varumärke för skärgården" har pågått. 8 personer från Åboland slutförde utbildningen i mathantverk.</i>
	FM i mathantverk ordnades 4-6.10 i Ekenäs. 119 produkter deltog i tävlingen.	<i>Kustens Mat –projektet. Kontakt: Ann-Louise Erlund, Novia Raseborg. Ann-louise.erlund@novia.fi</i>	<i>119 produkter från hela Finland, baltiska länderna och Norden deltog i tävlingen</i>
Synliggörande av biosfärområdet nationellt och internationellt	Samarbete med Visit Finlands projekt "Den Maritima Skärgården". Koordinatören har varit i kontakt med projektets personal och presenterat Skärgårdshavets biosfärområde.	<i>Kommunernas turismsektorer, företagare, BO-kontoret</i>	

Partnerskapsprogrammet

Verksamheten inom Skärgårdshavets biosfärområde bygger på samarbete. Själva organisationen består av flera samarbetsparter och all verksamhet förverkligas av olika instanser i regionen.

En modell för hur organisationer och företag kan bli officiella partners till biosfärområdet håller på att utformas. Partnerskapsprogrammet grundar sig på en gemensam strävan efter en hållbar skärgårdsmiljö och ett livskraftigt samhälle. Alla biosfärområdets partners förbinder sig till att förverkliga några konkreta målsättningar för en hållbar utveckling. Uppföljningen sker genom gemensamma möten där man presenterar sina resultat. De målsättningar biosfärområdets partners sätter upp ska gå att läsas på biosfärområdets hemsida.

3.2 Allmänt

Den allmänna verksamheten för biosfärområdet befattar informationsverksamhet och upplysning om programmet för biosfärområdet och Skärgårdshavets biosfärområde, samarbete och kommunikation nationellt och internationellt, samt övrig verksamhet som främjar biosfärområdets verksamhets utveckling och stöder biosfärområdets uppgift att fungera som modellområde för hållbar utveckling. Skärgårdshavets biosfärområde strävar efter att vara representerad vid för området viktiga regionala forum för hållbar utveckling och även i mån av möjlighet vid nationella och internationella forum.

3.2.1 Upplysning och information

Verksamhetsplan	Förverkligade Åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Informera via hemsidorna	Man har satt in projektinfo, viktiga dokument och nyheter. Man har gått igenom sidorna och uppdaterat info och reparerat länkar.	<i>BO-kontoret</i>	
Använd sociala medier, Twitter och Facebook	Speciellt Facebook har använts aktivt som informationskanal	<i>Biosfärområdeskontoret</i>	<i>326 st gillare (271 st år 2016)</i>
Info via kanaler hos samarbetspartners	Kommunerna har spridit info om händelser via sina hemsidor	<i>Biosfärområdeskontoret, kommunerna, NTM-centralen</i>	
	Bloggen Hållbar skärgårdskommun som finns på Pargas stads sidor har uppdaterats med inlägg under året.	<i>Pargas stad, BO-kontoret</i>	<i>7 blogginlägg</i>
Nyhetsbrev, minst 2 nummer/året	2 nyhetsbrev under 2017	<i>Biosfärområdeskontoret, samarbetspartners</i>	<i>2 nyhetsbrev</i>
Presentera biosfärområdet vid seminarier och andra tillställningar lokalt, nationellt och internationellt	Seminarium om Skärgårdsutveckling och kultur den 14.11 i Korpoström. Tf. koordinator presenterar Gäddan och gänget som ett "case". Träff för biodlare i Kimitoön 20.11. Koordinator presenterar planer för kartläggning om biodlingar i Åboland.	<i>Koordinatort, samarbetspartners och ambassadörer</i>	<i>6 tillställningar</i>

	<p>På turistföretagarträff i Pargas den 30.11 presenterade koordinatörn planer för partnerskapsprogram</p> <p>I samband med Ulos-Ut-Out-konferensen i Åbo och Ahtela i juni höll biosfärområdet en workshop i samarbete med Natur och miljö.</p> <p>Deltagande i United Baltic Cities konferensen 16-18.5 i Jyväskylä, med en presentation av biosfärområden kring Östersjön i en session om planering av Päijänne biosfärområde.</p> <p>Presentation av biosfärområdet till Brunskärs byalag den 25.5</p>		
<p>Presentera biosfärområdet från olika synvinklar i radio, tidningar och tidskrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tidskriften Skärgård • Finlands natur och Suomen luonto • Lokala dagstidningarna 	<p>Synlighet i lokal dagspress, i Radio Vega Åboland och Tidskriften Skärgård.</p>	<p><i>BO-kontoret, SIÅA, samt andra</i></p>	
<p>Biosfärområdet synligt i samband med skyltning eller med något symboliskt objekt i regionen</p>	<p>Biosfärområdets flaggor finns nu i 14 flaggstänger i båda kommunerna Infoskyltar finns vid varje flagga.</p>	<p><i>Biosfärområdeskontoret, Kommuner</i></p>	<p><i>Se ovan</i></p>
<p>Utveckla ett biosfärpartnersprogram</p>	<p>Ett avtal för biosfärpartners utvecklades. Och partnersdiskussioner har förts med samtliga samarbetspartner i styrgruppen.</p>	<p><i>Styrgrupp, koordinatör</i></p>	<p><i>7 partnersdiskussioner har förts och 5 avtal har färdigställts. (ELY gör inget partnersavtal)</i></p>

Synlighet i medierna:

- Alla evenemang puffades i de lokala medierna
- Artiklar på Svenska YLE:s webbsidor:
- Inslag i Pargas NYTT
- Bioblitzen i Qvidja synliggjordes också i MTV 3/ Huomenta Suomi, där koordinatören deltog i ett inslag.

De elektroniska nyhetsbrevens finns på biosfärområdets hemsida:

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi/material/dokument

3.2.2 Representation, arbetsgrupper

Grupper:

- Ledningsgruppen för Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi
- Utskärsdelegationen (ej medlem, men inbjuden)
- Åbolands Skärgårdsstiftelse, sekr.
- Finlands öar r.f., styrelsesuppleant.
- Skärgårdscentrum Korpoström, programutskottet
- Kustens Mat-projektets styrgrupp
- Arbetsgrupp för Mathantverk i Finland
- Mathantverk i Finland rf (grundades 4/2017), grundande medlem, styrelsemedlem och sekreterare
- Styrgruppen för Saara-projektet

3.2.3 Internationellt och nationellt samarbete

Verksamhetsplan	Åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Dela erfarenheter och kunskap med Norra Karelen biosfärområde. <i>-samarbete i fråga om MaB verksamhet i Finland</i> <i>-Utveckla konkret samarbete mellan områdena</i> <i>-främja nationell synlighet av programmet tillsammans</i>	Koordinatorerna höll varandra uppdaterade om aktualiteter och planerade gemensam verksamhet. Norra-Karelen koordinator deltog i ett stygruppsmöte för att presentera deras "kumppanuusohjelma".	<i>Koordinator, styrgrupp, Norra Karelen biosfärområde, nationella representanter för MaB-programmet</i>	<i>Norra-Karelen biosfärområdeskoordinator deltog i 1 stygruppsmöte</i>

<p>Utveckla samarbete inom NordMAB-nätverket, utbyte av erfarenheter och idéer.</p> <p><i>-främja kommunikation och kännedom om varandra mellan NordMAB biosfärområden</i></p>	<p>NordMAB 2017 ordnades i Moen, Danmark. Ärenden: samarbete och kommunikation</p>	<p><i>Styrgrupp, biosfärområdeskontoret, NordMAB samt nationella representanter.</i> http://www.nordmab.com. <i>Mobiliteten år 2016 stöddes av Nordiska Ministerrådet</i></p>	<p>1 möte</p>
<p>Utveckla samarbete inom EuroMAB</p>	<p>Koordinator, tf.koordinator, ordförande och studerande från ÅA deltog i EuroMAB 2017 i Dordogne, Frankrike. Koordinatören var med i arrangemangen som medlem i styrgruppen för EuroMAB. Skärgårdshavet presenterade "Gäddan och gänget" som en del av konferensprogrammet. Tiina Törmänen, studerande vid ÅA, bjöds med på konferensen av BO-kontoret.</p>	<p><i>Koordinator, tf.koordinator, ordförande och studerande från ÅA.</i> <i>Finansiär: Svenska Kulturfonden</i></p>	<p>1 möte</p>
	<p>Man har delat erfarenheter av biosfärpartnerskap inom en samsarbetsgrupp som skapats under EuroMAB 2017.</p>		
	<p>Tf koordinatören besökte biosfärkontoret på Menorca 29.9</p>		
	<p>Tf koordinatören berättar om verksamheten inom Skärgårdshavets biosfärområde i det planerade biosfärområdet BR Valles Pasiegos i norra Spanien 16.12</p>		
<p>Deltagande i det globala MaB-</p>	<p>Man deltog inte i någon verksamhet under året</p>	<p><i>Miljöministeriet, BO-kontoret</i></p>	

programmets verksamhet			
Utveckla samarbete inom nätverket för Öbiosfärområden	Man har bidragit till ö- och kustbiosfärområdenas gemensamma publikationer.	<i>BO-kontoret</i>	<i>1 nyhetsbrev</i>
Besök från andra biosfärområden	Inga besök 2017	<i>BO-kontor och styrgrupp</i>	

4 Rapportering och utvärdering av verksamheten

Rapportering sker genom att koordinatören sammanställer en verksamhetsberättelse årligen, som sedan behandlas av styrgruppen och ett sammandrag presenteras på vinterträffen. På så sätt utvärderas verksamheten under programmet för biosfärområdet.

Till UNESCO:s sekretariat sker rapportering var 10: nde år, närmast som en självanalys av ens egen verksamhet. Första rapporteringen skedde år 2005 och den andra 2016. Sekretariatet kan även be om andra rapporter.

5 Sammanfattning

Under 2017 har styrgruppen för biosfärområdet sysselsatts med både strategiarbete och utveckling av ett partnerskapsprogram för Skärgårdshavets biosfärområde. Man har arbetat fram en strategi för 2018-2022 som kort och koncist lyfter fram Skärgårdshavets biosfärområdes uppdrag och målsättningar. I strategin förtydligas också biosfärkontorets roll i att främst att skapa förutsättningar och underlätta för andra aktörer att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Biosfärkontoret kan initiera, starta upp och vidareutveckla projekt. All projektverksamhet drivs av olika samarbetsparter. Biosfärkontoret har också en viktig roll i att inspirera och engagera invånare och företag till att medverka för en hållbar utveckling. Vi sprider information om hållbara lösningar som passar skärgården och delar med oss av de goda erfarenheter vi har från Skärgårdshavet med andra regioner. Det här står som en bra grund för att utveckla vidare ett program för biosfärpartnerskap, riktat till både organisationer och företag som bidrar till att förverkliga biosfärområdets målsättningar. Man har fört de första partnersdiskussionerna med styrgruppens medlemsorganisationer och siktar in på att först göra partnersavtal med dem, istället för det intentionsavtal som nu gått ut i slutet av 2017. Partnersprogrammet finns framförallt till för att stärka samarbetet och sporra till flera insatser för en hållbar utveckling av Skärgårdshavets biosfärområde. Alla partners sätter upp sina egna målsättningar.

Kustens mat -projektet i Åboland hade en intensiv vår före det avslutades i maj. För första gången har det ordnats mathantverksdagar i Finland på Storfinnhova gård i Kimito i april. För arrangemangen stod det regionöverskridande projektet Kustens mat, ett finlandssvenskt projekt i samarbete mellan regionerna

Nyland, Åboland, Åland och Österbotten. Projektet ville lägga grunden för ett nätverk för mathantverkare i hela Finland och på så sätt sammanföra erfarenheter och kunskap i hantverksmässig livsmedelsförädling. Förutom mathantverksdagar ordnade projektet även utbildningar i mathantverk och de öppna Finska Mästerskapen i Mathantverk. Utbildningen kom igång med 5 branschriktningar; bär och frukt, spannmål, mejeri, kött och grönsaker och svamp och från Åboland deltog 10 personer i utbildningen. På hösten ordnade projektet Finlands första mästerskapstävling i mathantverk i Ekenäs, vilket utgjorde en verklig milstolpe för mathantverket. Med i tävlingen fanns 50 företag med 119 mathantverksprodukter från hela Finland, Baltiska länderna och Norden. Åboland kammade hem 4 medaljer i FM-tävlingarna.

I april nådde mathantverket i Finland en ny milstolpe då det grundades en förening för Mathantverk i Finland. Den nygrundade föreningen fungerar som ett intresseorgan för de redan etablerade mathantverkarna och som en knutpunkt för alla med intresse för mathantverk. Föreningen kommer att ha en central roll i FM-tävlingen i framtiden, då projektet Kustens Mat avslutats.

För övrigt kan man för biosfärområdets del skönja en tydligt växande satsning på pedagogisk verksamhet och samarbete med skolor och daghem. **Biosfärområdet i skolan** dras av BO-kontoret i samarbete med lärare. Varje år får sjundeklassisterna inom biosfärområdet besök av biosfärområdets koordinator, som berättar om det unika stället de bor på. Detta år deltog också Forststyrelsen i skolbesöken. I slutet av maj fick sedan alla sjundeklassare i Kyrkbackens skola i Nagu, Ulkosaariston koulu och Skärgårdshavets skola i Korpo samt Dalsbruks skola besöka en ö i Nationalparken. Dalsbruks skola besökte Högsåra, medan de övriga eleverna besökte Konungskär. Innan utfärden till Konungskär fick eleverna från Korpo och Nagu starta upp ett övergödningsexperiment vid Skärgårdscentrum Korpoström. I akvarier med rent vatten och makroalger eller plankton tillsattes olika mängder urin. Resultatet av experimentet ser ni nedan. En tydligare vink om att inte kissa i havet är svår att få!

Konceptet **Gäddan och gänget** är Pargas stads och Skärgårdshavets biosfärområdes satsning att väcka nyfikenhet för naturen och miljöfrågor bland de yngsta, nämligen barnen upp till sex år. Detta verksamhetsår bekantade sig Gäddan med matens kretslopp tillsammans med barnen. På Gäddans blogg på Pargas stads hemsida hittar ni materialet för årets tema, både intressanta uppgifter för barnen och den nya Gäddan-sången - gå och kolla!

Som ny satsning inom skolvärlden har man tillsammans med Pargas gymnasium och Paraisten lukio planerat och förverkligat tvåspråkiga ämnesöverskridande kurser som har en stark förankring i Skärgårdshavets biosfärområde. Den första kursen hette Förändring - en studie av Skärgårdshavets biosfärområde, i den deltog 16 studerande. Den andra kursen hette Programmering och i den deltog 13 studerande.

En fin miljöpedagogisk satsning har varit förverkligande av **ett "Knattelabb" i Skärgårdscentret** Korpoström i samband med projektet Vårt Skärgårdshav. Knattelabbet som fungerat som modell för barnverksamhet i besökshamnar var ett mycket uppskattat tillägg i Skärgårdscentrets programutbud.

Året inleddes som vanligt med den traditionella **vinterträffen**, det här året i Kasnäs, med temat "Hållbart företagande" där ca 60 personer deltog. Vinterträffen har blivit ett viktigt forum för skärgårdsbor, forskare intresserade av skärgårdsfrågor, myndigheter och frivilliga organisationer att mötas.

Samarbete med högskolorna har också fått en stadig grund i de återkommande populärvetenskapliga tillställningarna "**Forum för skärgårdsforskning**". Under 2017 ordnades ett forum i Korpoström med temat "Skärgårdens mat", där allt från en historisk överblick över skärgårdsmat till ny innovativa lösningar för produktion och försäljning av närmät och som specialnummer förevisade Monica Aaltonen från Aspö filéering av benfria abborrhfileér. Forumet uppfyller en viktig uppgift, som länk mellan universiteten och allmänheten och ger en kanal att presentera forskning med anknytning till skärgården, också utanför universitetsvärlden. Biosfärområdet var igen med om att ordna **Marknaden för hållbara lösningar** i samarbete med Pargas stads miljöavdelning och Valonia.

För övrigt har mycket tid gått till olika projektinitiativ. **Projektet Expedition Skärgårdshavet**, som startades upp, med FÖSS som huvudman, i slutet av 2017, bygger på en idé som förädlats ända sedan biosfärområdets jubileumsår 2014 då man ordnade en projektverkstad för mindre vattenvårdsprojekt. Detta Leader-finansierade projekt erbjuder äventyrsprogram för både besökare och lokalbefolkning i gästhamnarna i Åbolands skärgård. Under äventyrets gång lär sig barnen nytt både om Östersjönaturens särdrag och om skärgårdskulturen.

Program av engångskaraktär erbjuds i hamnarna i samband med Östersjödagarna som arrangeras under sommaren 2018. Bestående bidrag blir skyltarna med information om Östersjöns tillstånd, skärgårdskultur och särdragen på respektive ö. Skyltarna innehåller olika pedagogiska uppgifter som kan göras ute på öarna och ett särskilt skärgårdsspass leder barnen vidare till en ny uppgift på följande ö. Målet är att de barn som deltar i äventyret får se hur människan genom eget agerande kan påverka miljöns tillstånd och får inspiration att fundera över vad hen själv kan göra för ett renare och friskare Skärgårdshav.

Under 2017 förde vi vidare två andra projektidéer, ena berör fiskmathantverk och andra biodlingar. Man utvecklade en plan för utbildning inom fiskförädling tillsammans med Brahea, som ansökt om finansiering via fiskeriprogrammet. Finska hushållningssällskapet har deltagit i att planera ett kartläggningsprojekt för biodling i Åboland, som kan ge mera information om vilka utmaningar och behov biodlarna står inför.

Man deltog också för Skärgårdshavets del aktivt i de internationella MAB-nätverkens möten och konferenser. Under hösten 2016-våren 2017 satt koordinatören med i styrgruppen för EuroMAB. Biosfärområdet i Dordogne i Frankrike stod värd för EuroMAB 2017. Skärgårdshavet deltog både i planering av konferensen och med ett inslag om den pedagogiska verksamheten och Gäddan och gänget i samband med ett programnummer vid plenum då biosfärområden delade med sig "goda exempel" från biosfärområdenas verksamhet. Koordinatören deltog även i NordMAB 2017 i Moen i Danmark.

Inom temaområdet för en levande skärgård är biosfärområdets satsningar starkt anknutna till **Åboland Skärgårdsstiftelse**, som är en av Skärgårdshavets biosfärområdes viktigaste partners. På Brännkärs skärgårdshemman i Nagus södra skärgård har renoveringsarbetet med bostadshusen slutförts av skärgårdsstiftelsen och ett nytt café med hamnkontor byggts av företagarna på ön. Åbolands Skärgårdsstiftelse är sedan 2015 majoritetsägare i Skärgårdscentrum Korpoström och har tillsatt ett programutskott för att involvera lokala föreningar och organisationer i planering och förverkligande av program i Skärgårdscentret. Verksamheten sammankopplar konst, vetenskap och skärgård och har stark anknytning till biosfärområdet som koncept. Skärgårdscentret kan fungera som ett "biosfärrum" och biosfärområdet som program kunde bättre synliggöras på Skärgårdscentret.

Kostnaderna höll sig inom ramarna för budgeten för koordineringen av biosfärområdet år 2017. Grundfinansieringen skall täcka kostnaderna för koordineringen, dvs. personalkostnader, inkluderat

lokala resor och kontorskostnader. Budgeten tillåter inte mycket extra kostnader. Fortsättningsvis räcker inte budgeten till att arrangera evenemang, att delta i internationell verksamhet eller att på satsa på synligare marknadsföring, för vilket man i mån av möjlighet söker extern finansiering. Biosfärområdeskontorets administration sköttes fortsättningsvis av Pargas stad under Näringslivstjänster.

Under januari-juli 2017 jobbade Katja på halvtid som koordinator och Pia var anställd som tf.koordinator för den resterande delen av tiden. I augusti började Katja jobba 80% för biosfärområdet och 20% som verksamhetsledare för Åbolands Skärgårdsstiftelse. Pia fortsatte på 20 % som tf.koordinator. Anna Moa anställdes i medlet av december som moderskapsvikarie för Katja, som inledde sin moderskapsledighet den 27.12.2017.

Biosfärområdets tioårsrapport till UNESCO fick med beröm godkänt. Rapporten behandlades av huvudorganet ICC (International Coordinating Council) vid Unescos Man and Biosphere (MAB) -program. Rapporten, som var mycket diger och detaljrik, fick beröm av UNESCO. I utvärderingen uppmärksammades bland annat hur verksamheten kopplas starkt till det lokala samhället och man gillade att man med olika verksamhet strävat till att öka deltagande av invånarna och att skapa nya näringsmöjligheter med koppling till biosfärområdets värden. Skärgårdshavets modell, där kommunerna har en central roll i förvaltningen av biosfärområdet, såg man som speciellt lyckad. De gillade också starkt det att man på seminarier och andra forum ger utrymme för både traditionell och vetenskaplig kunskap. UNESCO är intresserad av all verksamhet som främjar hållbar utveckling i området. I utvärderingen fick också den lyckade integreringen av asylsökande i Nagu uppmärksamhet, som ett lyckat exempel på social hållbarhet i litet samhälle. Rapporten finns i sin helhet på skargardshavetsbiosfaromrade.fi under Material/dokument.

Alla som genom sina val i vardagen eller genom sitt jobb främjar hållbara värden i Åbolands skärgård är en viktig del av biosfärområdet. Arbetet inom Skärgårdshavets biosfärområde kan nu fortsätta med förnyad kraft under de följande 10 åren!